

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

FELELŐS SZERKESZTŐ:
SZÉP LÁSZLÓ

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Térkép.

Valahányszor írásaimból feltekintek, mindig a szemben levő falon elhelyezett nagy, diófakeretben álló térképre esik tekintetem, melyen piros-fekete, szépen alakított betűkkel díszileg a cím: „Magyarország mezőgazdasági szakoktatása.” A borzalmasra csonkított istenkalapi bokrétát ábrázolja és még akkor készítettem egy ügyes tanítójelölt-növendékemmel, amikor ájultan, mozdulatlanul hevert körös-körül vérezve a Maradék-haza, társtalanul, elhagyatottan, fátyolos szemmel tkintett a sötét távolba a porba-sújtott magyar.

Tizenkilencféle, különböző színnel és módon satirozott háromszög és köröcske jelzi a helységnevek mellett az azokban létesített intézetek- és intézményeket, melyek közül az „önálló gazdasági népiskolák” szerepelnek legnagyobb számmal. Eredetileg 52 volt s időközben 64-re emelkedett fokozatosan, míg a múlt év végén egy kidőlt a sorból valami ismeretlen hatás következtében, pedig születésekor életrevalónak mutatkozott.

Ha részleteiben is vizsgáljuk a térképet, iskoláink elhelyeződésénél nagy aránytalanságokat látunk. Az országrészek el-látottságainál kísérletezünk az adottságok mérlegelésével, de nem kapunk megnyugtató eredményt.

Iskoláink országrészek szerinti megoszlása:

Tiszántúlon	33
Duna—Tisza között	15
Dunántúlon	8
Felsőrérszen	7
	<hr/> 63

Feltűnő a Dunántúlnak, mint legnagyobb kiterjedésű országrésznek igen gyér tűzdeltsége. Egy dunántúli megyében van csak 2 mezőgazdasági népiskola, 6 megyében csak 1—1, 5 megyében pedig egy sem.

Azt tudjuk ez országrészről, hogy gazdasági kulturában előrehaladott, gazdasági társadalma tanulni, haladni vágyó s a térképen mégis a nagy fehér folt csak itt-ott mutat egy-egy oázist. De nemcsak a mezőgazdasági népiskolákra vonatkozik ez a megállapítás, de egyéb szakoktatási intézmények is igen gyéren mutatkoznak.

A Duna-Tisza-közén, aránylag igen kis területen egyenletesen eloszolva foglalnak helyet iskoláink 15-ös létszámmal. Hacsak ezt az arányt hoznánk át a Dunántúlra, területi méretei szerint legalább 60 iskolának kellene ott működni.

A Felsőrérszen 7 iskola semmiképpen sem elégíti ki a kívánalmakat.

Utoljára hagytam a Tiszántúl jellemzését, mert ez az országrész mutatja a legmegnyugtatóbb képet. Csak cca egynegyed részét tölti ki a régi határnak és mégis összes iskoláinknak több mint 50 százalékát találjuk itten. Mi adta itt az impulzust iskoláink szaporításához?

Bizonyára az első iskolák sikerei, mert a térkép a tiszántúli iskolákról egy — betűt mutat, ami Szolnoktól indul ki Komádiig, keleti vonala pedig Nyirbátortól Makóig. Az ilyen epidémia terjedése volna kívánatos más vonalakon is.

Érdekes a mezőgazdasági népiskolák vármegyénkénti megoszlása is:

Jász-Nagykun-Szolnok	12
Pest-Pilis-Solt	9
Hajdú	7
Csongrád (Szegeddel)	6
Békés	6
Bihar	5
Heves	4
Csanád	2
Tolna	2
10 vármegye 1—1	10
	<hr/>
	63

A megnagyobbodott Hazában 44 vármegye foglal helyet (ebből 18 még mindig csonka, 20 pedig hiányzik) és ezek közül 25-ben nincsen mezőgazdasági népiskola. Az ország jellegét tekintve megállapíthatjuk, hogy e téren még nagyon szegények vagyunk és takarékoskodásunk méreteinél ezeknek a vonatkozásoknak is helyet kell biztosítanunk.

Kiveszem a keretből a térképet és helyébe újat állítok, Nagy-Magyarország kontúrjaival abban a reményben, hogy az istenkalapja bokrétájának 18 hervadt, tépett, szomorú virága teljessé válik, az elveszett 20 pedig boldogan megtérve tökéletes formát ad a kalap diszének, mi pedig teleszórhatjuk azt apró kis piros körlapocskákkal a mezőgazdasági művelődés nagyobb dicsőségére. —p.

A mezőgazdasági népiskola bajairól és orvoslásáról

III. rész.

A tanerők képzése.

A gazdasági szaktanítóságnak a földműveléssel foglalkozó lakosság gazdasági kultúrájának felemelése terén úgy a tanteremben, mint azon kívül a felnőttek között valóságos apostoli munkát kell végeznie. Ez a munka azonban elsősorban „elhivatást” jelent, másodsorban alapos felkészültséget, szélesebb látókört és magasabb műveltséget kíván.

Ha már minden pályán — az élet fokozódó kívánalmainak megfelelően — lépést igyekeznek tartani a pályára lépők kiképzésével, csak a szaktanítóképzés történik ma is úgy, amint az 1910-ben megindult, mintha az elmúlt 30 év alatt mi sem történt volna! Szenteljünk egy kevés időt és kísérjük végig a szaktanítóképzést a szaktanítós gazd. ismétlő iskola szervezésétől a mai mezőgazdasági népiskoláig, hogy azután párhuzamot vonhassunk más iskola tanerőinek képzésével.

1. Kitűnően képesített okleveles tanítókat ösztöndíjjal a m. kir. gazdasági Tanintézetekhez vagy földműves iskolákhoz osztottak be, ahol a kétéves tanfolyam elvégzése után szakvizsgát tettek és gazdasági oktatásra képesítést nyertek. Ők státusunk legidősebb tagjai, akik valóságos úttörő munkát végeztek, amennyiben nevükhöz fűződik iskoláink nagyobb részének megszervezése a legmostohább anyagi és erkölcsi támogatás között. Annál nagyobb az érdekünk, hogy a hazai rögből nőtt ezen iskola-típust kifejlesztették.

2. 1910-ben a földművelésügyi és a kultuszminiszter egyetértőleg kétéves tanulmányi idővel Komáromban a férfi és Kecskeméten a női szaktanítóképzést intézményesítették. Komáromnak a csehek által történt megszállásával a férfiképzés egyideig szünetelt, míg nem az érezhető tanerőhiány következtében 1925-ben a pápai földműves iskolával kapcsolatban újjá szerveztetett, de egymásután két tanévben is meghirdetett

ösztöndijas tanulmányi helyekre nem volt pályázós így megnyitni sem lehetett. Nem csodálatos, hogy az 5 éves tanítóképző után a kitűnő és jeles képesítésű tanítók közül — még azokban az állásnélküli években — sem akadtak, akik a mi közismert terhes és nagyon lekötött pályánkat válasszák és középiskolai nivójú intézetben folytassák tovább tanulmányaikat, amikor a polgári iskolai, — gyógypedagógiai tanárképző, vagy a testnevelési főiskolára mehettek.

3. A fenti kísérlet után illetékes tényezők az utánpótlást úgy oldották meg, hogy kitűnő vagy jeles képesítésű okl. tanítók rendkívüli hallgatóként vétettek fel a gazdasági akadémiára vagy gazd. akadémiát végzett okl. gazdák egy évig a kiskunfélegyházi áll. tanítóképzőnek rendes hallgatói voltak, hogy ott pedagógiai képzést nyerjenek, a tanításban pedig gyakorlatot szerezzenek. Mindenesetre ezen két utóbbi mód nagy haladást jelentett a szaktanítóképzés terén, mert a pedagógiai képzés mellett abban az időben megszerezhető legnagyobb szakképzettséget is nyújtotta. Sajnos ez a rendszer sem állandósulhatott, mert az okl. gazdák nem szívesen mentek tanulmányaikat folytatni az alacsonyabb nivójú tanítóképzőbe, de az okleveles tanítók előtt sem volt csábító, mert a rendkívüli hallgatói megkülönböztetést sérelmesnek találták, annál is inkább, mert tanulmányi előmenetel dolgában — többnyire — kiemelkedtek érettségizett rendes hallgatótársaik közül. Az 1930-ban hirdetett pályázatra havi 80 P ösztöndíj mellett is csak egyetlen pályázó jelentkezett az akadémiára és ugyancsak egy okl. gazda pályázó akadt az 1935-ben meghirdetett tanítóképző-intézeti pályázatra.

4. Miután a szaktanítóképzés szekere a fenti kísérletezésekkel kátyúba jutott, a szaktanítói kar azt remélte, hogy a gyökeres megoldás most már nem késhet soká. Mint annyiszor, úgy most is megragadta Országos Egyesületünk az alkalmat s 1935. évi közgyűlésén tárgyalta a szaktanítóképzés reformjával kapcsolatban korunk kívánságát. Egyöntetű álláspontunkat pedig emlékiratban felsőbb hatóságaink tudomására hoztuk. 1936-ban valósággal lesújtotta stá-

tusunkat, amikor értesültünk, hogy kérésünk teljesen figyelmen kívül hagyásával *visszavertünk az 1910. évi földműves iskolai jellegű kétéves képzéshez*. Nem firtattuk, milyen érvek alatt hozták meg ezt a döntést s mint törvénytisztelő emberek tudomásul vettük. De nem nyugodtunk abban meg, hogy a kecskeméti szaktanítóképzővel iskoláink tanerőképzése végleges megoldást nyert, mert mi ezt csak *ideiglenes megoldásnak tekintettük akkor is és még inkább ma*.

Amikor nálunk a képzés rákmódjára visszafelé halad, ugyanakkor bármely pályára való lépésnél azt látjuk, hogy *időtartamát felemelik, igyekeznek azt mélyíteni és nivósabbá tenni*. Hol van már a polgári iskolai, gyógypedagógiai és testnevelési tanárok képzése, pedig valamikor a startnál együtt indultunk. Még az elemi iskolai tanítók is elhúztak már mellettünk, mert hiszen négy évi liceum után a kétéves tanítói akadémiára mehetnek. Hiszen ez is a fejlődés természetes rendje, amit a mi korunk, különösen a nevelői pályáktól még fokozottabban kíván meg. *Több tudást, nagyobb műveltséget adni a tanárnak, tanítónak, hogy gazdagabb tárházából majdán ő is többet juttasson a rábizottaknak*. Keserű csalódás éri majd egyszer azokat, akik abban a hitben ringatják még ma is magukat, hogy a szaktanítóképzést el lehet zárni ettől a fejlődési folyamattól.

Mi a szaktanításnak az elgondolása a képzést illetően, hogyan látja azt megvalósíthatónak? Engedtessek meg, hogy Országos Egyesületünk által 1922. évtől illetékes helyekre eljuttatott „emlékiratok“, továbbá úgy e tárgyban hozott választmányi, mint közgyűlési határozataink alapján kívánságainkat 4 pontban foglaljam össze:

1. A gazd. szaktanítóképzés csak főiskolai lehet.

2. A tanerőképzés pedagógiai és agrárjellegű legyen.

3. Az államháztartás megterhelése nélkül már meglevő pedagógiai, ill. gazdasági főiskolára történjék az.

4. Végül az egyetemes mezőgazdasági oktatás érdekében egységesítsék az agrárpedagógusok képzését.

Miért kíván a szaktanítói kar főiskolai képzést? Elsősorban hivatásának sokoldalúsága miatt: a tanulók nevelése, az életbe kikerült fiatal gazdák tömörítése és irányítása, felnőtt gazdákkal a kapcsolatok ápolása, gazdakör létesítése, az iskola gazdaságának mintaszerű vezetése, a gazdák továbbképzésének szolgálása gazdasági, ha kell kertészeti, méhészeti vagy háziipari stb. tanfolyamok megrendezésével, vezetésével, termelő-értékesítő szövetkezetek létrehozása, a földműves lakosság jobblétének előmozdítására, falujának minden gazdasági irányú megmozdulásában az irányítás vállalása stb. *Kell-e ennél gazdagabb, a község gazdasági életének minden terén tevékenyen közreműködő és magasabb munkakör, melynek ellátásához azonban mint cikkem elején is hangsúlyoztam az elhivatáson kívül a legalaposabb felkészültség, a legmagasabb és legtökéletesebb képzés szükséges.* Ebben a képzésben egyformán domborodjon ki, úgy a pedagógiai, mint az agrárjelleg. Túlsúlyban egyik sem lehet a másik rovására, mert a szaktanító csak úgy tudja előbb vázolt hivatását betölteni, ha nemcsak érti a földműves mesterségét, de jó gazdákat is tud nevelni.

A képzés már meglevő főiskoláink útján — anélkül, hogy az államháztartást különösebben megterhelné — többféleképpen is megoldható.

1. A tanítói akadémiát végzett tanítójelöltek rendes hallgatóul valamelyik Gazdasági Akadémiára vétetnének fel.

2. Liceumi érettségivel a Műegyetem mezőgazdasági fakultására.

3. A Polgári iskolai Tanárképző bővítettessék ki Mezőgazdasági fakultással.

Mindhárom megoldásban úgy a pedagógiai, mint a gazdasági irányú képzés biztosítva van.

Természetes törekvése a szaktanitóságnak, hogy a mezőgazdasági tanerők képzése egységesítették. Ne történjék az úgy az alsó, mint a középfokon kétféleképen, mert ez csak kárára lehet az egyetemes mezőgazdasági érdekeknek. Nem is számítva az államnak ezzel járó kétszeres kiadását, maga az élet cáfolja meg a külön-külön

oktatás felesleges voltát akkor, amikor látjuk, hogy az okleveles gazdák nagyobb része iskoláinknál nemcsak jó gazdának, de jó nevelőnek is bizonyulnak, ugyanakkor státusunkból a földművelésügyi minisztérium előszeretettel veszi át és alkalmazza nemcsak az alsó, de a középfokú szakoktatásnál is a pedagógiai képzettséggel bíró gazdákat. A mezőgazdasági tanerőképzésnek úgy az alsó, mint a középfokon egységesnek kell lenni, miként az a papi, orvosi és egyéb főiskolai képesítéshez kötött pályákon megvan. A Mezőgazdasági Főiskolát végzett fiatalok kerüljenek előbb az alsófokú mezőgazdasági iskolákhoz, tartozzon az a földművelésügyi vagy a kultuszminisztérium hatáskörébe. *Itteni néhány évi tapasztalgyűjtés, gyakorlatszerzés, valamint rendszeres vizsga letevése után, ha rátermettségüket bizonyították, kerülhetnének a középfokú oktatáshoz.* Alkalmos módja volna ez a tanerő szelektálásnak is, anélkül, hogy ambíciókat törne le, vagy a tehetségeseket háttérbe szorítaná. A gyakorló orvos egyetemi professzor, a káplán püspök, s a hadnagy tábornok is lehet idővel, ha pályáján további tanulmányaival, tehetségével, egyéni kiváló tulajdonságaival reátermettségét ezekre a magas pozíciókra arra hivatott tényezők előtt be is bizonyította.

Végül válaszolni szeretnénk mindazoknak, akik tárgyilagosan, vagy sokszor anélkül ellenzik a főiskolai szaktanitóképzést. Elsősorban is azt szokták felhozni, hogy a mi iskolánk tanulóanyagunk oktatását elláthatják főiskolánál kisebb képzettségű tanerők is. Ha a IV. elemi végzett 10 éves gyermeket a középiskolákban egyetemet végzett tanárok tanítják, sőt a néhány ezer süket- és vakgyermek oktatását is főiskolát végzett tanárok látják el, akkor *nem tartjuk egészséges állapotnak, hogy agrárországban, a nemzet gerincét képező kisgazdászotlyanok egészséges, értelmes VI. elemi végzett 12--15 éves gyermekét, továbbá a fiatal és idősebb gazdák nevelését illetőleg továbbképzését főiskolánál alacsonyabb képesítésű tanerők lássák el.*

A másik érv amit felhoznak, hogy a főiskolai végzettségű szaktanitónak az élettel

szemben nagyobbak lesznek az igényei s nem tud majd a falu szerény keretei közé beilleszkedni. *Ez az érv hamis beállítású, mert az élet az ellenkezőjéről győz meg bennünket amikor látjuk, hogy a falun élő orvos, pap és ügyvéd nagyszerűen belehelyezkedik abba a falusi légkörbe ahova állása és jövője köti.* Mindenesetre az, hogy valaki falun vagy városon érzi-e jól magát *nem is annyira főiskolai képzettségtől, mint sokkal inkább az emberek egyéniségétől függ.*

Végül azt is gyakran hangoztatják a főiskolai képzést ellenzők, hogy a szaktanítóság a magasabb fokú képzés elérésével akarja kiküzdeni magának a jobb előmenetelt és a magasabb fizetési osztályba való sorolást. Bárki által könnyen ellenőrizhető, hogy *a szaktanítói kar a múltban fizetés szempontjából éppen munkája megbecsülése*

révén a főiskolai képesítésüekkel egyforma elbánásban részesült, hiszen ez tette vonzóvá a tanítóság előtt. A helyzet ma már másként fest, no de erről részletesebben a legközelebbi számunkban számolunk be.

E cikkemet csak azzal a reménykeltő hanggal fejezhetem be, amely ügyosztály főnökünk lapunk múltévi decemberi számában megjelent soraiból csillant ki felénk: *„Az akadémiai rangra emelkedett tanítóképzés a szaktanítók képzésének ügyét is új irányba tereli. A mezőgazdasági népiskola nagy mértékben függ ennek helyes megoldásától. Mert hiába tűzünk ki magas célokat az intézmény elé, ha nem gondoskodunk idejében lelket adó munkásokról, akik a célokat valóságokká teremtik.”* Hisszük, hogy a tanerőképzés ügye végre jó kezekben van!

Matós István.

A G. Sz. O. E. élete és közvéleménye*

Most, hogy elérkeztünk egyesületünk fennállásának 40-ik esztendejéhez, ha nem ünnepelünk is, azért mégis csak álljunk meg egy pillanatra s nézzünk vissza e múltba. Nézzünk vissza abba a múltba, melyben az adott körülmények folytán nemcsak a kezdeti nehézségek, hanem súlyos más okok miatt is bizony státusunknak oly kevés örömet, de annál több munkát, verejtéket juttatott osztályrészül. Ha alaposabban igyekszünk megvizsgálni ezt a múltat, azt kell látnunk, megállapítanunk, hogy egyesületünknek ha volt is valamelyes élete, de bizony be kell ismernünk, hogy annak a motorja, az abból kiáradó *hajtóerő, az egészséges, átfogó egyesületi közvéleménye mindig, sőt még ma is majdnem teljesen hiányzik.* Mindezek dacára, hogy a *G. Sz. O. E.* még ma is él, azt csak *erős hitének* köszönheti. Mert statusunk minden tagja Petőfivel vallotta és vallja: „Ha a föld Isten kalapja, hazánk a bokréta rajta“ s ez a hite mellett szent meggyőződése, hogy e bokrétában a mi intézmé-

* (Tekintettel arra, hogy a cikk tartalmával sok tekintetben nem értünk egyet: jövő számunkban egyes tételre visszatérünk. Szerk.)

nyünk egy csodálatos, szép, pompás, nyíló magyar virág s ez olyan virág, mely nélkül ez a bokréta el sem gondolható, s ez anélkül meg sem lehetne.

Ez az erős hit, meggyőződés terelte egykoron egybe Szegeden, az ország különböző sarkaiból, ezelőtt negyven évvel azt a 8 kartársat, akik ott az Európa-szállóban az akkor már ötödik évét élő milléneumi intézményünknek életre hívták érdekvéviselését, a „G. Sz. O. E“-t. Az nem aggasztotta ezeket a fiatal, erőshitű és minden áldozatos munkára tettekesz ifjakat, hogy csak ép annyian voltak, hogy a tisztikart tudták csupán megalakítani, de a választmány megválasztására — tagok hiányában — már nem kerülhetett sor.

Kezdődött a munka! De milyen munka? Hisz ekkor ezen a 8 fiatal emberen kívül se égen, se földön senki se akarta, hogy ez egyesület életre hívassék. De mi nyolcan kitartottunk a mi szegedi elhatározásunk, gondolatunk mellett. Öt évig évente kétszer (alapszabályaink értelmében évenként két gyűlés tartandó) ha egybegyűltünk a megszületni nem akaró, visszaadott alapszabály ügyét kellett, hogy tárgyaljuk újra, meg újra vagyis tízszer ké-

lett még alakuló közgyűlést tartanunk, míg végre 1904-ben megtartottuk az első szabályszerű közgyűlésünket is. Az öt éven át tartó alapszabálymódosítási, átírási kivánt furások-faragások eredeti alapszabály tervezetünket a felismerhetetlenségig átalakították — sajnos — be kell azt is ismernünk, hogy nem annak előnyére. Már akkor tisztában volt egyesületünk akkori vezetősége, hogy ez az alapszabály egyáltalán nem alkalmas zsinór-mérték a mi egyesületi életünkre, mert ott szorít a járásban, ahol nem kellene és ott bő, ahol kívánatos volna, hogy szorítson, de nemcsak materiájában volt ez igen gyenge, de olyan is volt, hogy meglátszott rajta, hogy mértékvétel nélkül szabták reánk, alig takarja be izmos testünket. De mi azért ekkor igen, de igen boldogok voltunk, mert *ez adta meg a létezés alapját*. Jó magam is, mint ez ügynek akkori állandó előadója, bárhogynem tartottam is ez alkotást jónak, tökéletesnek, emellett erősen bíztam abban, hogy annak a mi egyesületi életünkhöz simuló, testhez álló, átalakított díszes használható formáját majdcsak meghozza számunkra rövidesen a haladó idő. Sajnos, csalódnunk kellett, mert az nem így lett. Mert bizony fájdalom — bármily hihetetlenül hangzik is — még ma is ez az első, változás nélküli, érintetlen alakjában levő jóváhagyott alapszabály kereteiben kell egyesületi életünknek élni. Ez a meg nem felelő alapszabály volt azután a kiindulási tényező, mely akadályozta azt, hogy egyesületi életünkben nem alakulhatott ki soha egy egészséges közvélemény. Mert ahol az életet szabályozó zsinór-mértékről köztudatban él az, hogy az valójában csak egy szükséges rossz, ott annak segítségével nem fejlődhetik ki a kívánatos és normális élet. *Hibás delejtűvel nehéz a tájékozódás*. Könnyen lehet így eltévelyedni. Így azután e rendíthetetlen hitű, önmagát nélkülözhetetlennek tartott státusz az egyesületében elemeire hullott szét s mindenki külön-külön áldozott saját oltára előtt, nem törődve semmit a mellette álló szomszédjával. Természetesen ebből azután nem synphonia, hanem bábeli hangzavar támadt s rendszerint a győztes nem az lett, aki jobban birta érvvel, hanem aki jobban győzte: tüdővel. Egy-egy ilyen tüdővel megnyert győzelem — megfigyelhető volt — nem egyszer semmisítette meg a már rügyezni kezdő drága virágunkat, amit köznyelven úgy hívnak, hogy: egészséges közvélemény.

Egyesületünk alapszabályai annakidején el-

gondolás szerint egy négyes vezető pillére — elég egyszerűen — épült fel. E négy pillér: az elnök, a titkár, a szerkesztő és a pénztáros lenne. A többiek a vezetést illetőleg már csak sallang, dekorum és a nyilvánosság képviselőit voltak hivatalosítottak szolgálni csupán, legfeljebb közreműködésük biztatáskép ható volt arra nézve, hogy jó úton haladnak. Normális időkben nem mondom ez az egyszerű négy tisztség összehangolt munkája a hiányos és célszerűtlen alapszabályok mellett is a nyugodt egyesületi életet, sőt talán még némi fejlődést is tudott volna biztosítani a célkitűzés terén. De a mi egyesületünk — sajnos — normális időket sohasem élt. Jó egy évtizedet elvett az életéből a kezdet nehézségeivel való gyötörődés, a többi ideje háborúra és ezt követő súlyos időkre esik, mely idők bizony sehogysem kedveztek egyesületi életünknek. Az alapszabály módosítási kísérleteknek egyesületi életünkben se szeri se száma. Jó magam, megbízásból több, mint 36 éven át számos esetben voltam ez ügy előadója. Sohasem sikerült valami okból a dolgunk. Többek közt az érvényben levő alapszabályunknak van egy sarkpontja, mely annak egyetlen értéke. Volt idő, hogy ennek elejtése lett volna az ellenértéke, mondjuk ára egy modern, új alapszabálynak. Erre mi jól meggondolva a dolgot, inkább tengődtünk a mai keretek között tovább. Az utóbbi években ismét történtek több ízben is kísérletek az alapszabályaink módosítására mások által is. A közelmultban is foglalkozott egyesületünk egy új alapszabállyal. Amint azt egyszeri hallás után megállapíthattam, el kell ismerni, sok okos újítással volt az megtűzdelve, de már azt nem tudtam megfigyelni az állandó, bosszantó zsivalyban, hogy egyesületünk által a multban annyira féltett értékes sarokpont — melyért annakidején az egyesület a módosításról lemondott — benne maradt-e továbbra is avagy ez is most kimaradt belőle. Azóta gondolkozva a dolgon megállapítom, hogy bizony ez a legújabb alapszabály — feltéve, hogy az jóváhagyást is nyerje — bizonyos, hogy nem hozná meg a kívánt eredményt. Mert bizony ez az alapszabály alapjában nagyon is egyéni jellegű alkotás és a főbb dolgokban, tehát ép lényegében csakis egy szemszögből való vizsgálattal akarja megoldani a dolgokat. Most, hogy e kérdéssel foglalkozom, jöttem reá, hogy e kérdéssel kapcsolatban egy alapos bal-fogás is történt részünkről. Ugyanis az utóbbi évtized alapszabály módosítá-

sának ügyében *eltévesztettük a házszámot. Nekünk ugyanis az alapszabályunk a vall. és közoktatásügyi minisztériumtól van jóváhagyva, mi pedig ennek módosítását, illetve az újnak jóváhagyását a belügyminisztériumtól kértük. Az a gyanum, hogy így hihetőleg ez a legutóbbi alapszabály is az előző alapszabályok sorsára jut, nem lesz belőle semmi.*

E érvényben levő passzív jellegű alapszabályunk sok alkalmat adott és adhatott arra nézve, hogy annak hézagain át oly erők is szóhoz juthassanak, melyek nem építők, amelyek az egészséges közvélemény kifejlődésének nemcsak útját állhatták, hanem annak teljes megsemmisítését is lehetővé tették. Ezeknek az erőknek kellő lefékezésére az elnöki teendők ellátásánál az alapszabály nem nyújt elegendő támaszt az abszolút tiszta jogi helyzet megvédésére. Ezenfelül az alapszabályból eredő tehetetlenség, illetve lehetetlen ülésen kívül egyesületi életünkben nagy akadálya a kívánatos közvélemény kialakulásának iskoláink eddigi belélete is. Mert iskoláinknak — sajnos — máig sincs szolgálati szabályzata. Hanem erre a célra a mindennapi iskola részére kiadott utasítás §§-ai némi módosításokkal — amennyiben az itt igénybe vehetők — használandók. Ez a más testére szabott ruha is rendszerint ott bő, ahol nem kellene és ott szorít, ahol bőnek volna kívánatos, hogy legyen. Itt tehát még ez az állapot is oka, hogy az iskolai tantestületi élet nem olyan, mint azt intézményünk megkövetelhetné, megérdemelné. Azonban általában iskoláink tantestületi életét illetőleg az idők folyamán, a 40 év alatt megállapíthatóan — az igazgatók egyéniségének megfelelően, illetve ahhoz simulóan — máig kétféle tantestületi-élet típus alakult ki. Egyik típusban a vezérszólam mindig: „a jog”, a másik típusban pedig mindig csak: „a kötelesség.” Holott egészséges állapotok mellett jog nélkül nincs kötelesség, kötelesség nélkül nem lehet és nem szabad jogról szavalni. Ez a két mérgezett típus kiválóbb egyedei okozzák azután egyesületi összejöveteleinken azt az állandó jellegű, de annál bosszantóbb zsivalyt, melynek elviseléséhez kötélidegek kellene. Most, hogy intézményünk az 1940. évi XX. t.-c. alapján a népoktatásügynek már nem felsőbb tagozata többé, hanem a mindennapi népiskola az ő felsőbb két (VII—VIII. oszt.) osztályával társintézményünké, a mi magasságunkig nőtt, fejlődött. Talán a mi iskoláink is oly szabályzatot fognak nyerni, hogy az eddigélé nálunk kialakult, fentebb ismertetett

tantestületi típusainkat átformálja annyira, hogy szélsőséges magatartásukból — a köz javára, — hihetőleg kigyógyuljanak.

Megállva egy percre e kérdésnél, örömmel állapítom meg, hogy bizonyos jelek azt igazolják, hogy napjainkban itt is jó útra léptünk. Utóbbi időkben lapunkban is több és több olyan cikk jelenik meg, mely örvendetesen egyengeti a jövő helyes útját. Intézményünk célkitűzését illetőleg kezd kialakulni a multtal szemben egy, egységesebb közvélemény, mely már számol a kívánatosság mellett a lehetőség reális határozataival is és e téren bizonyos sorrend kialakítására törekszik, tehát már túljutottunk azon az ábrádon, hogy: „mindent” és „egyszerre”. Ennek a tisztább látásnak ma három alakját vélem a homályból kialakulni, nevezetesen: Iskola, gazdálkodás, községünk gazdasági életében való résztvállalás, irányítás. Hitem az, hogy e sorrend célravezető is lesz a jövőben, csak el ne kapjon egyeseket a „hév”, mint oly sokakat már a multban elkapott és eredménytelenül felmorzsoló. Mert ez alapján három nyereg. Mint jól tudjuk, 3 ló nyergébe egyszerre beleülni fizikai lehetetlenség. Hanem józanul e 3 paripát egymásután kell megnyergelni és betörni a lovaglásra. Tehát a hivatás első feladata és főfeladata az iskolai élet, ennek 100%-ig kell, hogy célba jusson. A gazdálkodásnak is a lehetőség határain belül szolgálni kell a kívánalmak elérhető magasságáig. A helyi gazdasági életben való részvétel és irányítás is feladatunk oly mérvben, mint megmaradt időnk és még megmaradt erőnk megengedi. A népoktatás alsó tagozatából mellénk társul felnőtt mindennapi népoktatásban is elsőhivatási kötelesség az oktatás és nevelés és ha ideje marad, csakis azután gondol, gondolhat az iskolán kívüli teendőkre. Iskoláink hivatásának mikénti betöltése bizonyára a jövőben a mindennapi iskola VII—VIII. osztályainak eredményeivel nemcsak párhuzamba fog állíthatni, hanem annál többször egybevetve és szembe lesz állítva. Ha már másért nem, már ez okból is fentebb jelzett hivatásbeli kötelességeink sorrendjét be kell tartani, tehát az *oktatás és nevelés kérdése és megoldása mindenk előtt!*

E kitérés után visszakanyarodva tárgyunkhoz, s jelzem, hogy a G. Sz. O. E. alapszabályai arra sem adnak elég lehetőséget, hogy státusunk minden egyes rétege (férfiak, nők, igazgatók, nyugdíjasok) az egyesületi életben kellően és képviselten

vehessenek részt. Egyesületünk tagjainak több, mint fele nő. Intézményünk tanulóinak többsége leány. Mégis az egyesületi vezetésben, annak életében a nők 1—2% ig alig jutnak be, akik ott szerepet kapnak, azok is csak jelentéktelen pozícióig érnek el. A férfiak, kik az egyesületi életben szerepelnek, alig 1—2%-tól eltekintve, mind igazgatói teendőkkel megbízottak, noha taglétszámuk jóval kisebb, mint az igazgatással meg nem bízottaké. Ez is komoly baj egyesületi életünkben. Ennek a fonák helyzetnek a felismerése, tudata, ez az igazságtalanság is igen befolyásolja az egészséges közvélemény kialakulását. Összejöveteleinken az állandó zsivaly hangjaiban ez az igazságtalanságból fakadó eljárás visszhangját is vélem hallani. Igen, a többség ma már — sajnos — nem intézményünk és státusunk érdekképviselőjét látja a G. Sz. O. E.-ben, hanem csak olyan „róluk, nélkülük“ intézkedő „muszáj“ egyesületet, melynek csak egy előnyét gondolja kiélvezni, amikor önmagáról feledten — tekintet nélkül másokra — üléseinken a tárgyalás alatt állandóan cseveg. Választási eljárásunk igazságosabb formájának levezetését alapszabályainkba okvetlen és mielőbb be kell vinni. Magában az alapszabályban vagy attól külön ügyrendi szabályzatban a tisztviselő és választmányi tag választási rendszerét szabályozni kell, de nemcsak abból a szempontból, melyből a legutóbbi alapszabálytervezetünk kiindult (távollevők szavazása), hanem hogy vége vetessék annak is, hogy valaki már 18 leadott, illetve kapott szavazattal meg legyen választható. Mert ily létszám semmilyen formában nem többség, csupán számbeli igazság megszemélyesítője, de lényegében minoritás. Pedig volt már reá eset, hogy valakit ennyi szavazattal az alelnöki székbe bele lehetett ültetni és az onnan a többségtől nyert bizalomra való hivatkozással a többség nevében beszélt.

Ily, fentebb vázolt egyesületi élet mellett lehetséges az, hogy egy ugyanazon dologban is az egyesületi közvélemény annyira változó és majdnem annyiszor változik, ahányszor arra alkalom nyílik. Egy ily változó véleményt képviseltem egy esetben egy párnázott ajtó megett, mint az ügy egyesületi előadója. Közben indignálódva hivatkoztam mellőzött határozatunkra. Mire a velem szemben ülő úr mosolyogva huzta ki íróasztalának egyik fiókját és kevés keresés után egy jó félévvel azelőtti ellenkező véleményt hangoztató határozatunkat adta kezembe elolvasásra, azzal a megjegyzéssel, hogy e tárgyban van neki tőlünk régebről egy harmadik és egy negyedik ezekkel is ellentétes határozatunk is, tehát ő ily körülmények között felelőssége tudatában a mi szakvéleményeinkre nem támaszkodhatik. Ez még a boldog béke időben történt. Az ily esetek megismétlődésének elkerülhetése végett azután egy alkalommal indítványoztam, hogy egyesületünk dolgozza ki és adja ki a maga elé kitűzött programját. Az e tárgyban előadói javaslatot kinyomtatva nemcsak minden egyesületi tagnak, de minden tantestületünknek is hozzászólás végett megküldöttük. A beérkezett észrevételek előbb egy bizottságban, majd a választmányban szabályszerűen és nagy gonddal le-tárgyaltattak és az 1916. évi közgyűlésen az el is fogadtatott. Most már azt hitte volna az ember, hogy jövőben „a hinta“ elvszerűségnek már vége lett és a „ahogy esik, úgy puffan“ határozatok többé nem következnek. Mi lett a dolog vége? Ki nem alakult közvélemény miatt még csak véletlenül sem esett szó soha többé az elfogadott programunk megállapított elveiről, ismét visszatértünk a pillanatnyi helyzet adottságainak mérlegelésével való politizáláshoz, élve egyik napról a másikra. Feledve, hogy szépet, nagyot, maradandót megalkuvással, a mának élve teremteni, alkotni nem lehet. Messze, a jövő távlatába kell nézni, aki nemcsak mindennapi kenyeret akar, hanem a szebb jövőt is akarja munkálni. Mi azonban csak a ma hangulatával foglalkoztunk ez időben s ennek következtében jöttek még csak az elképesztő, egymásnak ellentmondó határozatok, döntések csak úgy csöstől az „új idők, új emberek“ erős tüdeivel nyert győzelmeik alapján.

Midőn ezt szomorúan láttam egy alkalommal, arra kértem ez idők egyesületi vezetőségét, hogy állíttassa össze az eddigi választmányi és közgyűlési határozatainak registeres nyilvántartását, hogy lehetőleg kerüljük a magunk határozatainak lépten-nyomon való dezavualását. Jeleztem, hogy egyesületünk titkára e minőségben 3 cikluson át soha egy aktát nem referált, egy betűt le nem írt, csak címében fejlődött „fő“-titkárrá, tehát nézetem szerint, ő e munkát könnyen elvégezhetné. Javaslatom elfogadtatott. De ugyanez a vál. ülés az ülés végén, elfeledve a főtitkárnak kijelölt teendőjét, ép az én információmra építve a titkári állást, mint feleslegest megszüntette, Így nem lett meg, lehetett meg határozataink registeres mutatója. Még

Midőn ezt szomorúan láttam egy alkalommal, arra kértem ez idők egyesületi vezetőségét, hogy állíttassa össze az eddigi választmányi és közgyűlési határozatainak registeres nyilvántartását, hogy lehetőleg kerüljük a magunk határozatainak lépten-nyomon való dezavualását. Jeleztem, hogy egyesületünk titkára e minőségben 3 cikluson át soha egy aktát nem referált, egy betűt le nem írt, csak címében fejlődött „fő“-titkárrá, tehát nézetem szerint, ő e munkát könnyen elvégezhetné. Javaslatom elfogadtatott. De ugyanez a vál. ülés az ülés végén, elfeledve a főtitkárnak kijelölt teendőjét, ép az én információmra építve a titkári állást, mint feleslegest megszüntette, Így nem lett meg, lehetett meg határozataink registeres mutatója. Még

egynéhányszor előhozta azután is e kérdést, kifejtve annak fontosságát. Mindig el is ismerték ezt, most már anélkül, hogy ezért valakit is újabb elcsapatás ért volna, de azért a határozatok jegyzékének összeállítása még ma is várat magára.

Miután a titkárság megszüntetett, az eddigi egyesületi vezetés nemcsak formailag, de lényegében is 3 pilléressé lett. Ez azonban maga után vonta, hogy egyesületünk minden tisztviselője gyűlési előadóvá lett és előállt az a fonák helyzet, hogy mai gyűléseink nem egyebek, mint bemutatók a kitenyészett önadminisztrálás művészetéről. Vagyis nemcsak elnöki megnyitó beszédben van ismertetve az évi jelentés, hanem a felvonuló tisztviselők részletes mondanivalójában ez ismét el lesz mondva. Noha ezeknek a tisztviselői jelentéseknek már nyomtatásban minden taghoz gyűlés előtt, lapunk útján, mint a lap melléklete el kellene, hogy jusson. Hangsúlyozom, hogy *kizárólag csakis a tagok számára, mivel ezek a dolgok az egyesület belügyei, tehát ezek csakis a tagokat érdeklik, érintik.* A gyűléseken már az egyes tisztviselők csak felvilágosításokat adnának a *felolvasottnak tekintett* jelentéseikhez. Ez a csak tagoknak járó lapmellékleti „Hivatalos értesítő” lenne az, ami az alapszabályban is az egyesület részéről kiadni elő van írva, mint egyesületi kötelesség. Ennek a mellékletnek alcíme lehetne: *Magunkról-magunknak.*

E kérdéssel kapcsolatban úgy érzem, hogy közügyet szolgállok, ha szóvá teszem a közel napok szerzett tapasztalatait. Köztudomású dolog, hogy a múlt évi dec. 2-án egyesületünk vál. ülést tartott. E gyűlésről — sajnos — a mai napig egy szó nem sok, de annyi se hozatott nyilvánosságra, nem közöltetett a tagokkal. Azt hiszem ez a mód nem szolgálja egyesületünk jól felfogott érdekeit s az ilyen eljárás nemcsak a tagokkal szemben meg nem engedhető, de igen súlyos akadálya annak is, hogy egyesületi életünkben megfelelő közvélemény alakulhasson ki. Én, anélkül, hogy keresném a mulasztásért felelős egyént, csak rámutathatok arra, hogy ez bizony nem jól van így!

Szintén, mint új jelenséggel foglalkozom e kérdéssel kapcsolatban az ugyanekkor tartott igazgatói értekezlet ügyével is. A múltban is voltak már igazgatói értekezletek. Ezek ellen nem is lehetett szót emelni egyáltalán. Ilyet az egyesületen kívül a minisztérium vagy bárki más összehívhat, ha csak a státusunk ily megbízottjainak véleményére kíváncsi. De az egyesület elnöke, az egye-

sület ügyvitelében alapszabály ellenesen ily össze-jövetelt nem rendezhet, mert az egyesületnek ily című rendeltetési szerve nincs. Megjegyzem, illetve megállapítom, hogy az egyesület jogilag és igen helyesen igazgatói minőséget nem is ismer, ott a tagok mindannyian gazd szaktanítói (női) minőségben egyesületi tagok. Máskülönben is az igazgatók számarányuk alapján az egyesület keretében kisebbséget alkotnak, tehát jogilag, mivel a tagoktól, illetve a közgyűléstől megbízásuk képviselőre nincs, az egyesületek nem képviselhetik. Ezeket mind tudva, annál érdekesebb ez az eset, mert ez értekezlet a választmány határozatait tárgyalva gyűlésezett és hozott határozatokat, hogy kinek megbízásából és kinek a nevében, nem tudom. Ezek a határozatok is mind máig ismeretlenek az egyesület tagjai előtt. Kár, igen nagy kár, hogy ez igazgatói értekezlet lefolyásáról sem tájékoztatták a távol maradottakat legalább lapunk útján, hogy e magánvállalkozás munkájának ismertetésével előmozdították volna az illetők az egyesületi élet közvéleményének mentől jobban való kialakulását.

Nagy feladat várt és vár jövőben is az egyesületi élet közvéleményének kialakulására és egyesületi életünkre, az egyesület második tényezőjére, a „hivatalos értesítőkre” vagyis lapunkra is. Bizony itt is van baj elég. Lapunkkal annakidején dr. Reznek Mihály kartársunk ajándékozta meg egyesületünket, mely — sajnos — 1912-ig saját erejéből nem tudott megindulni, noha választott szerkesztőink az első naptól kezdve meg voltak. Sőt mi több, tudok reá esetet, hogy ezen szerkesztők között volt olyan is, hogy alkotmányos formák között meg is bukott. Dr. Reznek annakidején saját vállalkozásában megindította a lapot, még pedig úgy, hogy mi tagok évi 1200 koronás fizetésünkből nemcsak a 12 korona tagdíjat, de e lapért járó 8 koronát is könnyű szívvel tudtuk fizetni, úgy hogy e lap évvégén jövedelemmel zárt. E lap havonként kétszer 16—16 oldallal jelent meg vagyis évi 24x16 oldal számmal. Kíváncsiságból most utána néztem, hogy e 384 oldal idők folyamán a mai 176 oldalra, tehát felénél kevesebbre, hogyan olvadt le? Megállapítható, hogy se közgyűlési, se választmányi ülés ily irányban egy szerkesztőnek se adott soha felhatalmazást. Ezt a nagymérvű szűkítést, ez egymástváltó egyes szerkesztők a maguk felelősségére vitték keresztül bizonyára, főleg a közlendő kellő anyag hiánya miatt. Pedig ha szerkesztőink nem ragaszkodnak a heti

16 oldalhoz, hanem csak az évi oldalszámot tartják szemelőtt, úgy lapunk az egyesületi élet kellő bevonásával, mely mint fentebb jeleztem, csak a tagoknak adatna ki, a 384 oldalt is könnyen kimeríthetné. Maga az egyesületi anyagi ügyek, pénztári különböző számadások — alapszabály szerint is erre kötelezve — már több 10 oldalt is igényelnének. A választmánynak, a közgyűlésnek helyi ismertetései és annak jegyzőkönyvei is több új 10 oldalakat töltenének ki, nem is beszélve a tisztviselői jelentésekről és a közgyűlés egyes szakkérdéseinek teljes előadói javaslatainak ismertetéséről. Nézetem szerint első ízben ezekkel a kérdésekkel lehetne az oly kívánatos egyesületi közvéleményt kialakulásában segíteni. Természetes, hogy a szerkesztőnek lapunk színvonalának érdekében szükséges volna, hogy annak *agrikultur-paedagogiai* jellegére minden erejével ügyeljen, mert bizony úgy a múltban, mint a jelenben — megfigyelhetjük —, hogy a munkatársak közül nem egy abba a hibába esik néha, hogy azt hiszi, hogy a mi lapunk a „Köztelek“-nek vagy a „Tanítók Lapja“-nak a konkurense s itt helyezi el kimondottan gazdasági vagy alapjában pedagógiai cikkeit is. Miért is egyszer már meg kell értetni azokkal, akiket illet, hogy *a mi lapunk egyedüli gazdaság-tanügypolitikai lapja az országnak, mely más kérdést, mint intézményünk és státusunk ügyét nem tárgyal.* Ha csak a két kérdéshez tartozó csoportokat öleli fel lapunk, akkor bátran remélhetjük, hogy a G. Sz. O. E.-nek minden kérdésben lesz jól kiforrott közvéleménye, de hitem szerint addig nem.

A harmadik és nem utolsó pillére az egyesületi életnek az anyagi ügye és helyzete. A négy évtized alatt ez a dolog 3 kézben volt. Magam is több, mint 20 éven át igyekeztem e tisztelet a legjobb tudásom szerint a köz javára jól betölteni. Programom az volt, hogy vallottam, hogy nem az a fontos, hogy az egyesületi élet olcsó legyen, hanem az a lényeg, hogy a befizetett tagdíjáért úgy a tag, mint a köz mentől többet kapjon vissza. Vallottam és vallom, hogy filléreskedéssel csak filléres eredményekre lehet számítani. Természetesen ez nem azt teszi, hogy prédálni is szabad. De azért hányszor láttam egyes jóhiszemű vezető társistviselőinket filléreskedve pengőket dobálni. Ennek megállapíthatására minden gyűlésen előttem volt az óra s megállapítottam, hogy az egyes határozat mily összegbe került az egyesületnek. Mondhatom igen tanulságos szórakozásban volt így ré-

szem. Többek között egyik nagyon takarékoskodó elnököm egy tanítórend iskolájának segély iránti kérését javaslatom ellenére — 5 pengő adományozását véleményeztem, — a vál. elé vitte. A vál. ülés rendesen 4 órát vett igénybe s ez annakidején szabályszerű napi díjakkal bizony 800 pengő körüli kiadást jelentett az egyesületnek.

Az 5 pengős javaslat felett a zöld asztal körül megkezdődött a vita, valósággal hőmpölygött a szóáradat pro és kontra. Több mint egy óra mulva történt meg a kérdésben a szavazás. Eredmény: szegény kedves nővérek nem kaptak egy vasat se, de hogy ezt kimondhassuk, az egyesületnek — órára tekintve — megállapítottam, hogy többbe került, mint 200 pengőjébe. Így is lehet takarékoskodni! Ekkor is hallgattam, hallgattam nagyon mélyen, mert félttem, hogy ha megszólalok, a diadalmas ellenzék a takarékosagra az egyesület költségén pár száz pengő feláldozásával kitanít. Avagy elmeséljem-e, hogy ugyanezen diadalmos reformerek hogyan vitték bele az egyesületet egy kegyelmes urunk „örökös díszelnökké” való megválasztásába? Közbe legyen mondva, alapszabályunk ilyen titlust nem ismer, nálunk a legnagyobb cím amit adhatunk, a „tisztelőbeli tag“-ság. De ekkor ilyen kicsire nem néztek a hangadók. Igaz, hogy ezzel a fáradsággal és jogi alapon a kegyelmes urból valami „fő“-kormányzót vagy „nagy“-herceget is csinálhattunk volna. Ennek az adományozott címnek és választásnak annyira örültünk, hogy örömmünkben a G. Sz. O. E. azon évi teljes tagdíj remélt jövedelmét egy ültőhelyben megettük bankett alakjában. Ezzel ez évi tevékenységünknek eleget is tettünk. Avagy megemlítem-e, hogy az akkori vezető urak hogyan intézték trükkökkel megtűzdelt G. Sz. O. E. ajándékozásait? Egyesületünk közvéleménye hallgatott mindezekről, mert alkalmatlan alapszabályaink szerint az annyira fejletlen volt, hogy létezése az állapotokat ismerő komolyabb részének arcpírulásában jelentkezhetett csupán.

Az alkalmatlan alapszabály négyes pillérű alapja az idők folyamán háromlábúra formálódott, de bizony ez nem a dodonai szentély Pithia széke lett ezáltal, hanem inkább arra a háromlábú kerek-székre emlékeztetett, melyet a tisztos csizmadiapár ma is használ. *Hogy hasonló állapotok soha vissza ne térhessenek, meg kell mielőbb alkotni célszerű modern alapszabályainkat, mellyel egyszerűsítendőkorra vége lesz a nyaklónélküli vezetés lehe-*

tőségének s kialakulhat egy egészséges közvélemény, mely megszűnteti összejöveteleinket jellemző, tárgyalásainkat semmibe vevő állandó zsivalyát, sőt ezt templomi áhítattá és hangulattá alakítja majd

át. Ez hogy így legyen, lehessen, csak akarnunk kell, hogy az a hit, mellyel a státus elindult hivatása útján, töretlenül ott él minden egyes szaktanító(női) lélekben. **Kö.**

Kalotaszeg vidékének

mezőgazdasága

Az a 38 község, mely Csucsá és Kolozsvár között Kalotaszeg vidékét alkotja, mezőgazdaságilag eltérő képet mutat, de vannak egyező sajátosságai, melyekre az alábbiakban kívánok rámutatni.

A Felszegnek és Alszegnek beszerző, valamint értékesítő központja Bánffyhunyard. A Nádasmenti, Kis-Szamos és Kapus-menti községek a közelebb fekvő Kolozsvárt keresik fel, hasonló okokból és vesznek át mezőgazdaságukra nézve üdvös hatásokat.

Ez az üdvös hatás még nem terjedt odáig, hogy a megszokott mezőgazdasági formákat gyökeresen átalakítsa, s e foglalkozási ágat a lakosság megélhetését egymagában is biztosító jövedelmező alapokra helyezze.

A földművelés általában szűkös megélhetést biztosít, a kenyérmagvak szükségét hiányosan fedezi, és Kalotaszeg vidéke lakosságának zömét, kenyérpótló anyagok állandó felhasználására utalja. Állattenyésztése alatta marad az Alföld peremvidékének.

Kalotaszeg mezőgazdaságában, mint időleges tényező, a politikai fordulat szerepel. Az új határ mentén e miatt nem tudták elvégezni rendszeresen az őszi vetési munkálatokat. A határmenti birtokosok — innen, vagy túl, — sok nehézségekkel küzdenek. Túleső határmenti községei: Magyarvalkó, Magyargyerőmonostor, Magyarfenes, Tordaszentlászló. Inneneső határmenti községei: Magyarókereke, Kalotaszentkirály, Zentelke, Damos, Jákótelke, Nyárszó, Gyerővásárhely, Magyarkapus, Kiskapus, Gyalu, Magyarlóna.

Mint állandó tényező, az éghajlat és talaj formálta ki Kalotaszeg vidékének termelési lehetőségeit, és az ősi formákhoz ragaszkodó gazdálkodási módot.

Az időjárás jellegzetességei miatt rövid a termelési időszak. Míg az Alföldön a folyók u. n. „zöld áradása“ meg nem kezdődik, addig Kalotaszegen hideg a föld termelésre. Az időjárás szélsősége a késői fagyok vagy a kora őszi derek alakjában nyilvánul meg.

A Felszeg, sokat szenved a Vigyázó havas és a Kőhegy éghajlat formáló tényezőitől. Csupán az Alszeg védettebb, enyhe domboldalai alkalmasak szőlőtermelésre, de dinnyét sehol, fejletlen, késői paprikát csak elvétve találunk. Bánffyhunyard határanak egy része az Alszegre nyúlik. A Nádasmente a Gyulai havasok közelségét sínyli.

A talaj csak megfelelő nedvességi állapot mellett, nehezen és körülményesen munkálható. Kemény a föld, mint a vele dacosan küzdő ember. A talajok közös vonása a kötöttség, a lankás vagy hegyoldali fekvés. Csupán Magyarkapuson van „Lapály“ elnevezésű határrész.

Gyakori az igával nehezen megközelíthetőség. Mondanom sem kell, hogy mit jelent ez a gazdasági munkák, de különösen a betakarodás szempontjából.

Általános az agyagtalaj, mely néhol vörös színű. Nem ritka a köves talaj, a feltárás alatt, vagy előtt álló bányák környékén. Az esőzés gyakran felszínre hozza a volt tengerfenék megkövesedett maradványait és mossa a völgyekbe a hegyoldalak amúgy is gyenge termőerejét. Kalotaszeg vidékén kevés a szelíd lejtő és a jól munkálható vályogos összetételű talaj. A kimondott völgyi fekvés inkább rétnek való. Bár az északi fekvésű domboldalakon is rétet van, ha a völgyi fekvés szűkre szorult.

A terepviszonyok nehézségei és a termelés érdekei megkivánják a váltókeze fokozottabb hasz-

nálatát. Nem új dolog ez, mert némelyik — immár néhai — gazdának magakészítette „ódalos“ ekéje ott hányódik a többi múzeumba való holmi között. Tehát a régen megkezdett munka folytatásáról van szó, mely némileg megváltoztatja a vidék arculatát, a terepviszonyokat elviselhetőbbé teszi és itt-ott helyet készít a lucernának, vagy a nagyobb kukoricatetmésnek, melyek áldásaira minden állattenyésztőnek szüksége van.

Bár kétségtelen, hogy idők folyamán a birtoktestek annyira elvékonyodtak, hogy megnehezített a sokak birtokában levő hegyoldalak közös megegyezéssel, egyöntetűen lefaragása.

Az öröklések rendjén elaprózódott birtoktestek többnyire hegynek fel vannak kihatva, ami egymagában is megnehezíti a szántást és szűkessé teszi a birtoktestek túlzott elaprózódásának megszüntetését. Mert a jelen körülmények között a gazda csak ló-t, fut, fárad kapkodó munkájának nincs olyan eredménye, amelyet megérdemelne.

Kalotaszeg vidékén a 3 nyomásos gazdálkodási rendszer van elterjedve :

1. Ugar. 2. Őszi kalászos, közvetett lóherével, vagy anélkül. 3. Kapás, tavaszi kalászos, lóhere vagy kender.

Ez ugartartó rendszernek hibája, hogy a szemtermelés túlsúlya mellett, a határ egyharmad része művelésben részesül anélkül, hogy jövedelmet hozna. Nem történik gondoskodás a földadónak a termelés folytonossága által fedezéséről. Nagyobb hiba, hogy a talaj termőerejének fokozását s az állattenyésztési ág fejlesztését nem segíti elő.

A közbeiktatott lóhere termelés enyhíti a hibát, de az ugarműveléssel ez is legeltetés és kiszántás alá kerül, hogy „pihenjen“ a föld. A közvélemény nem akarja belátni, hogy a talaj legjobb pihentetője a talajgazdagító lóhere kiterjedtebb termelése, mely a talaj termőerejére és az állattenyésztés nagyobb mérvű fejlesztésére egyformán jó hatású.

A szántóföldi takarmánytermelés eddigi, régi eredményei határozottan mutatják, hogy milyen irányban kell a szántóföld hozamát emelni, termőerejét fokozni, a szarvasmarha tenyésztés felendítését jobban megalapozni, s a közellátást javítani.

Semmi akadály sincs, hogy a közmondássá vált gazdaszabály: „Több takarmány, több állat; több állat, több trágya; több trágya, nagyobb termés; nagyobb termés, tele bugyeláris“ Kalotaszeg vidékén ne érvényesülhessen. Ahol úgyszólván általános a panasz, hogy a földnek kevés a „zsengéje“ vagyis termőereje.

De hol „sétáljanak“ a juhok és sertések, ha nem a községi határ termelésre felhasználható egyharmad részén, — az ugaron ?

A sertések maradjanak otthon, legalább nem terjed könnyen közöttük a vész. A juhok ősi birodalma, amúgy is a szántatlan terület volt, most csak szivességből „tengődnek“ az ugaron. S ha már szivességről van szó, a vetés előtti, és a betakarodás utáni alkalmi, időszaki legelőket ezután is hasznosíthatják, kora tavasszal és a nyári, őszi betakarodás bevégeztével.

A három nyomásos gazdálkodási mód szabályai szerint nem lehet, nem szabad az ugartermelésre használni, mert aki ilyet cselekszik, a közösség gondolkodásmódjával kerül ellentétbe.

De szerencsére vannak „szabad gazdálkodók“ illetve gondolkodók, akik a maradiság közönyét a haladás szellemével igyekeznek megtörni. Egyengetik az utat a jövedelmezőbb gazdálkodás felé. Akik kísérletképen avval is megelégednének, hogy a községi határ termőföldjének $\frac{1}{6}$ -od része legyen zöld ugar, $\frac{1}{6}$ -od része az apróbb állatok legeltetője. De annyira bonyolult fekvésű, egymásbanyúló, érintkező és összefüggéstelenül szétszórt a „haladók“ és „maradók“ földje, amilyen bonyolult és leleményes a két tábor gondolkozása.

Ez a „kevert“-ség is indokul szolgál a birtoktestek elaprózódásának és ütköző pontjainak megszüntetésére.

A szántóföldi termelés hozama csökkent. A minőségi eltolódás számottevő. Az idegen uralom a népesség fenntartó erőket megbontani igyekezett, hogy a mezőgazdaság minden értéke felmorzsolódjon. A visszafejlődés innen magyarázható, melyet az Erdélyre vonatkozó különleges adóztatás súlyosbított, s a „baksis“ rendszer tetőzött be.

A növénytermelésnél az elfajtott, tulajdonságaikban megváltozott növények magcserére szorulnak.

A gabonafélékből Kalotaszeg vidékén fajtagyűjteményt lehetne összeállítani. Ez csak azt mutatja, hogy a különböző hozamok és minőségek

íránt érdeklődés van, de a vidék éghajlati és talajviszonyainak megfelelő búzaféleség kitenyészve nincs.

A rozs nem való az itteni kötött talajokra. Termelését lehet erőltetni, de ez céltalan törekvés. Szálára mutatós, de magtermelése kevesebbet ér, mint a búza. Kétszeresként termelését mellőzni kell, mert termelési viszonyai nem egyeznek a búzáéval. Ki lehet próbálni, dús hozamot adó, őszi vetésű, bükkönyös keverékben, korán lekerülő takarmánynak. Utána a talaj kényelmesen előkészíthető a búza alá.

Nem a mai viszonyok közé való az itt-ott még feltalálható tönköly és alakor termelése. Aprószemű, vastaghéjú magvai iránt nincs érdeklődés a piacon. Se élelmezési, se takarmányozási célra.

Kalotaszeg vidékén kevés a mélyrétegű, televényes vályogtalaj. És — tisztelet a kivételeknek — kevés gazdának van szive ahhoz, hogy a legjobb földjét szánja árpa alá. A jobb föld buzának, kukoricának, kendernek van fenntartva. Az árpa silány és rosszul munkált földbe kerül. Eredmény: a gazda elkedvetlenedik a termelésétől.

A zab is silány fölbe kerül. Kevés és könnyű termést ad.

A burgonya és takarmányrépa — bár nem kimondottan Kalotaszeg vidékének növényei — de közellátási és állattenyésztési érdekből őszi szántás mellett karolható fel jobban.

Kalotaszeg vidéke a lóhere termelés terén kiváló teljesítményeket ért el, — a múltban. Ma már alig van lóherés, mely ne lenne többé — kevésbé tarkázva aranka foltokkal. A herefojtás az idegen uralom idején hatalmasodott el. A lóhere termelést vissza kell vezetni régi dicsőségéhez, mert a lóheremag kiváló minősége, e vidék gazdáinak jelentékeny jövedelmi forrása lehet, más vidéken pedig keresett árucikk.

A lóhere termelés néhai, de feltámasztandó sikere onnan magyarázható, hogy idejében végzett, gondos talajmunkában részesül, mint az őszi búzák köztes növénye. A lóheretermelés a legjobb példa a kételkedők előtt, arra nézve, hogy van-e hát az őszi szántásnak termésfokozó hatása?

Külön meg kell említenem, e vidék szénatermését, mely hozamában, továbbá minőség és tápérték szempontjából az anyaországi szénákat felülmúlja.

A zöldségfélékből a kevésbé igényeseket termelik. Az igényesebb újdonságok iránt piaci kereslet leginkább az Alföld peremvidékéről eléggül ki. A helyi termelésnek is van távolabbi értékesítési lehetősége, mint azt a káposztafélék példája mutatja.

A kalotaszegvidéki gyümölcs kedvelt árucikk. A „Batul“ és „Pönyik“ almái felülmúlhatatlan zamatúak. A bevált fajták nemesítése és terjesztése terén több a tennivaló, mint a védekezés terén, melynek okait és módjait kell tudatosá tenni. A szilva bő termése idején találtunk lekvárszagú falvakat, de a feldolgozási lehetőség mellett, olyan fajtákat szükséges bevezetni, melyek a fogyasztásra jobban értékesíthetők. Általában a kalotaszegi gyümölcs jövőjét a tömegesebb termelés piacossá feljavítása alakítja ki.

Kalotaszegvidék szőlőtermelése csupán az Alszege szorítkozik és nem éri el a fejlett szőlőgazdálkodás színvonalát. A közvetlenül termő fajták kiszorítása és a csemegeszőlő fajták előnyben részesítése kívánatos. Néhol elárvult ősi szőlőhegyek vannak, melyek felújíthatók.

Állattenyésztési vonatkozásban eléggé kizsákmányolt a vidék.

Az elszegényesítő folyamat odáig terjedt, hogy az idegen uralom vége felé, a házőrző kutyát is ritka helyen lehetett megtalálni Kalotaszeg vidékén.

Bevonuló csapataink figyelték meg, az idegen uralom egy fegyveres katonáját, amikor a balkarján — egyéni vagy mondjuk tarsas — élelmét biztosító kakast szorongatva, hagyta el a felszabaduló területet. Zárójelenete volt ez annak a sorscsapásnak, mely e vidék állatállományát szűnet nélkül érte.

E csapás ott volt a legnagyobb, ahol a magyarság összefüggő tömege, jobb minőségű állatállománnyal rendelkezett.

Kalotaszeg lótenyésztése szűkkörű. Ennek oka, hogy a nehéz terepviszonyok sok helyen kizárják a lovat az igásállatok sorából. A jobban járható utak mentén indokolt a tenyésztése. Így Bánffyhungad őriz „Lófuttató“ dűlő nevet. De Kalotaszeg más vidékein 8–12, sőt ennél is több szarvasmarhára esik 1 ló. Inkább fuvarozásra vagy kocsilónak használatos. Gazdasági jelentősége korlátozott.

Bár el kell ismerni, hogy a kalotaszegi nép lovas nép volt. Asszonyainak muszuly viselete ősi

nomád, lovashagyományokra emlékeztet. Volt hadifoglyok elbeszélése szerint Turkesztánban a lóra pattanó asszonyok viselnek ilyent, dísz nélkül Régi megállapítás, hogy addig terjed Kalotaszeg, ahol a muszulyt viselik. S ez a sajátos viselet, a kalotaszegit minden más népcsoporttól megkülönbözteti. A letelepedés a kalandozásokat régen megszüntette, a lovat nagyrészt feleslegessé tette, de megmaradt a muszuly, mint ünneplőre díszített viselet.

A magyar-erdélyi fehér szarvasmarha kivészen van. Helyét elfoglalta a piros-tarka. A törpebirtokos gazdát meg gondolások vezetik, mert ha piros-tarka fejős tehenet tart, nincs igásállata. Ha ökröt tart, nincs fejős tehene. Egy pár számos jószágnál többet a gazdasága nem bír el.

Ezért a bivalytehén van általánosan elterjedése. Fejésre és igázásra egyformán használható. Igázása nem befolyásolja lényegesen az idegennek szokatlan ízű, gazdag zsírtartalmú tejelését. Nyugodt járása miatt, túlnyomóan csak a község határára belül foglalkoztatják, ahol erejével könnyen legyőzi a terepviszonyok okozta nehézségeket. A törpe birtokon különben sincs olyan sok igás teendő, mely a kettős, de kiméletes használatban hátrányos lehetne.

Sajnos, e tehenek legjobbjait az ó-királyságbeli lefejő tehenészetek számára vásárolták össze. Ebből az következik, hogy nem a legjobb anyaktól származó bikák kerülnek a köztenyésztésbe, mérhetetlen kárára e tenyésztési ág fellendülésének.

Kalotaszeg vidékének sertésanyaga a mangalica. Elhanyagolt tenyésztési ág. A kanok kicserélése nem történik kellő eréllyel, emiatt rokontenyésztés következik be s az elhullások gyakoriak. Pedig megérdemelné a sertésállomány, hogy jónevű tenyészetekből felfrissüljön.

A juhállomány főleg tarka racka. Durva gyapjút a szövőipar jól felhasználhatja. Kora tavasztól, késő őszig, az ugaron kosarazzák. A szántóföld művelt, de be nem vetett részének termelésre felhasználását, a juhtenyésztés akadályozza, a külön juhlegelővel nem rendelkező községekben.

Baromfiállománya parlagi, kopasznyakú és néhol kendermagas tyúk. Lúd és kacsza tenyésztéssel is foglalkoznak kisebb mértékben.

A kalotaszegvidéki méhészet első számú közellensége a kasos méhész. Bár dicséretreméltó, eredményekkel találkozunk a kaptáros méhészet terén s a vándoroltatásra is van eset.

Az állattenyésztés egész vonalán, még áldozatok árán is, kívánatos a tenyésztés színvonalának kiváló tenyészetekből származó apaállatokkal való feljavítása. E kérdést tanácsadással, irányítással, segítő közreműködéssel és szívós kitartással kell a fejlődés útjára vezetni.

E vázlatos ismertetésből is látható, hogy e mezőgazdasági állapot további felkutatást igényel.

A felkutatás sok tekintetben további értékes útbaigazításokat adhat, a termelési ágak helyes, vagy helytelen összeműködéséről, a viszonyok okozta nehézségekről és a segítség járható útjairól.

A segítség útjait és módjait a helyi adottságok határozzák meg. Ez utak pedig oly szétágazók és oly messzire vezetnek, hogy jóval túlterjednek a gazda feladatkörén.

A segítségnek alaposnak, gyökeresnek és mélyen járónak, de a kalotaszegi nép lelki berendezkedéséhez alkalmazkodónak, a hagyományokat méltányolónak, de az általános fejlődés üteméhez méltónak kell lennie.

Az a tiszteletreméltó szándék, mely a megszállás gátlásai közben is gazdai fjak nevelését tűzte ki célul, ma már Kalotaszeg vidékén gátlás nélkül valósítható meg.

A mezőgazdasági népiskola kezdje meg e vidéken a missziós munkát, mert ez az iskolatípus férközhetne legközelebb Kalotaszeg szorgalmas, vasakarátú és tanulnivaló magyarjaihoz. (Szerk.)

Áldott legyen minden rög, mely az ország részleges kiegyezését hozta; minden kéz, mely e rögökből életet varázsol elő és országunk javára dolgozik. Áldás legyen a szervező szellem igyekezetén, mely a felszabadult részeket a gazdasági megerősödés útjára vezeti.

Szeged.

Lakatos István.

— Van-e rézgálicpótló szerünk? Erre ad választ a Növényvédelem és Kertészet legújabb száma. Cikkeket közöl még az egészséges vetőmagról, a gyümölcsös telepítésének alapjairól, a tavaszi gyümölcsvédelmi munkákról, a vízzel elárasztott gyümölcsösökről, a szőlő trágyázásáról, a tavaszi fontos konyhakerti munkákról, a talaj víztelenítéséről, a gyümölcsfák koronájának ritkításáról stb. A színes gyümölcsképet is közlő két lapból a „Növényvédelem“ kiadóhivatala (Budapest, VI., Aréna út 84/c.) egy alkalommal e lapra való hivatkozással díjtalanul küld mutatványszámot.

H I R E K

— **Házasság.** Puy István kiskunfélegyházi kartársunk házasságot kötött Hatvany Júlia kiskunfélegyházi gazd. szaktanítónővel. Sok boldogságot kívánunk.

— „**Felhívás**“ cím alatt kiadott egyesületi körirat pontjaira ezúton is nyomatékosan felhívjuk az érdekeltek figyelmét.

— **Megbízás.** A komáromi tankerületi főigazgatóság területén működő mezőgazdasági népiskolák felügyeletével Szép László kiskunfélegyházi mezőgazdasági népiskolai igazgatót bízta meg a Főhatóság.

— **Ezüstkalászos gazdaavatás.** Iskoláink élénk szerepet vittek a földművelésügyi minisztérium által rendezett téli gazdasági tanfolyamok vezetésében, illetve előadói sorában. Február hó folyamán Mosonmagyaróváron, Fegyverneken, Ócsényben, Szeged-Röszkén, Sarkadkeresztúron és Kiskunfélegyházán fejezték be a tanfolyamokat és avatták fel az ezüstkálászos gazdákat és az ünnepekről szóló újsághírek a legteljesebb elismeréssel szólnak a tanfolyamok sikereiről, vezetéséről és előadóiról. Iskoláink mind nagyobb mértékben rendezik e sokatjelentő tanfolyamokat és azok eredményeit úgy belső érték, mint látogatottság tekintetében vizsgálva megállapítható, hogy iskoláink teljes mértékben betölthetik a felnöttek gazdasági továbbképzésének szerepét, mind a tanerőinek készsége, mind pedig gazdaságainak szemléltető berendezettsége és a férőhely biztosítása szempontjából.

— **Mátyás király és az igazság.** A kozsvári Mátyás szobor talapzatán — csapataink dicsőséges bevonulásáig — a lefaragott magyar címer és a megmaradt hollós címer felett ez a név volt olvasható: „*Mathei Corvina*“. Ez a felirat tudtul akarta adni a világnak, hogy Mátyás király oláh volt. Téves és a történelmi valóságot félremagyarázni akaró szándék nyilvánult meg a felírásban; de ez mentette meg Fadrusz János remekművét az eltávolítástól. Nem mentette meg azonban a lelkeket. A „Mátyás király“ helyére szó szerinti fordításban „*Korvin Máté*.“ felirat került.

E felirat nyilvánvalóvá tette, hogy a megszállók szókinccse nem alkalmas arra, hogy a „Mátyás“ nevet hűen lefordítsa, mert ilyen nevet az oláh nyelv nem őriz. Az őslakó magyarok, nyelvismertük bővítése közben fedezték fel a hibát. Hagyták kisajátítani a Mátyás király dicsőségét, mint ahogy minden hozzáférhető kisajátítás alá került. E nyelvi aprósággal nem törődött senki; mégis áttűtő ereje volt a részleges sorsfordulatban, mert rámutatott a Mátyás király igazságára. Bethlen István gróf Londonban, 1933. évi november hó 28-án a többek között a következőket mondotta: „Ha Mátyás király oláh volt, akkor hol van itt az elnyomás?“ Ebből az következik, hogy ha történetesen magyar ember került volna az oláh trónra, vajjon joga volna-e a magyarságnak az oláh elnyomás miatt panaszkodni? L. I.

— **Kiállítási híreink.** A március 29—április 6-a között tartandó „Mezőgazdasági Kiállítás és Vásár“-on most is kamatmentes vásárlási hitelt biztosít a földművelésügyi minisztérium a tenyészállat beszerzéseknél. — A visszatért Kelet-Magyarország és Észak-Erdély nagyobb arányokban vesz részt az idei kiállításon s ez országrészek ily irányú megszervezését az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület vállalta és végzi. — A kedvezményes hitelt nemcsak közületek, de magántenyésztők is igényelhetik. — Március 15-éig kell bejelenteni a csoportos látogatókat, akik elszállásolásra igényt tartanak. Az így elhelyezett csoportok kedvezményes ellátásban is részesülhetnek. Ugyanilyen kedvezményben részesülhetnek magánosok is, ha igényüket március 15-ig bejelentik, vagy később a pályaudvarokon működő Idegenforgalmi Kirendeltségnél jelentkeznek.

— **A magyar népszámlálásokról** érdekes cikket írt és országos diákpályázatot hirdet a Buvár. A magyar közérthető tudományos irodalom legnépszerűbb lapja, a Buvár februári számában országos diákpályázatot írt ki: földrajz, természetrajz, kémia és fizika szakcsoportokból. Pályázhat minden közép- és középfokú iskolás diák. A pályátételeket a Buvár februári száma közli. A népszerű folyóirat több mint 600 pengőt fordít a pályadíjnyertes diákok jutalmazására.

— **Különös növény.** A trópusi *Entada scandens* Afrikában, de főleg Jáván terem. A hüvelyek közé tartozik, de akkora hüvelytermése van, hogy a métert is megüti. Maga a növény is különös. Olyan, mintha a földből egy derékvastagságú kígyó tekerődnék elő. Átveti magát a közelebb, távolabb álló fákon, olyan látványt nyújtva, mintha támadó mozdulatában megmeredt óriáskígyó volna. Többször visszahajlik egy-két fa koronáján keresztül és lelógatja óriási fürtökbe csoportosított virágzatát, vagy érett, méteres hüvelyeit.

— **Élő paragrafus.** Ha csipesszel kiemeljük az ezerjófű virágának egyik porzóját és mikroszkóppal megnézzük, azt látjuk, hogy a portok, amely a virágport tartalmazza, nagyjából paragrafus alakú. Talán sehol a növényvilágban nem ismerhető fel ilyen alakzat. Erről csakugyan elmondhatjuk, hogy „élő paragrafus”.

— **Az Eötvös-Alap Önszegélyző és Család-jóléti Osztálya a vizsgázáló szavak helyett a megvizsgázáló cselekedetet nyújtja.**

— **Magyar Tanítók Évkönyve 1941/42. tanévre.** Szerkeszti: Bene Lajos. A szokásos gazdag tartalommal, kb. 20 nyomtatott ív terjedelemben, csinos vászonkötésben jelenik meg f. év május hónapjában ez a bevált könyv. Tekintettel a visszacsatolt részekre, összefoglalóan tárgyalja a tanítók jogait, kötelelességeit, illetmény és nyugdíj ügyeket. Az iskolák igazgatásával, vezetésével és a különböző kedvezményekkel, a legújabb törvények és rendeletek figyelembevételével foglalkozik. A visszacsatolt keleti és erdélyi részek tanítóinak címtárát hozza. — A mű bolti ára 5 P lesz. Akik e-hó 10-éig előjegyzik, 3 90 P kedvezményes áron szerezhetik meg (Budapest, VI., Ó-utca 27. sz.)

— **Szülői értekezletek és a szülők látogatása.** Szerkeszti: Bene Lajos. Hézagpótló munka. A szülői értekezletek szervezésére és vezetésére nyújt útmutatást és gazdag anyagot tartalmaz kiváló pedagógusok tollából az előadásokra. Részletes útmutatást ad a szülők látogatására nézve. A munka kb. 10 nyomtatott íven jelenik meg a jövő hónapban. A munka bolti ára 3 P lesz. — Akik e-hó 10-éig előjegyzik 1 90 P kedvezményes áron szerezhetik meg. (Budapest, VI., Ó-utca 27. sz.)

— **A jövő útja kifürkészhetetlen. Gondolj a holnapra! Ne késlekedj belépni az Eötvös-Alap Önszegélyző és Család-jóléti Osztályába.**

A szerkesztő postája

S. S. Vágsellye. A magasabb képesítésű gazd. szaktanítók a 33. szolgálati évvel lépnek a VII. f. o. 1. fokozatába és ezzel eljutottak az elérhető legmagasabb fokig, mert 1927. nov. 1-étől elzárta előttük a VI. fiz. osztályt. Ön tehát a 36. szolgálati évével a VII. f. o. 1. fokozatában van. Nem jelezte, hogy 1922-től 1940-ig hol működött, vagy ez idő alatt megszakitotta szolgálatát. Ez igen fontos, mert csak a megszakitás nélküli szolgálat számít. Lehet azonban, hogy az Ön esetében más bírálatot gyakorolnak. A VII. f. o. 1. fokozatában a törzsfizetés havi 312 P + az 1940. évi nov. 1-től járó %-os visszaállítás (cca 40 P) + 80 P körüli lakbér + családi pótlék + igazgatói pótlék (20 P) + hadi pótlék (7 20 P). Részletesebb felvilágosítást nyújt Berán Lajos szerkesztésében megjelent „Illetménytájékoztató” (Pestvidéki Nyomda Vác).

G. Sz. O. E. A többféle formából bármelyik is kielégítené a kívánalmakat momentán, de sorbavevé volna a legcélravezetőbb és folyamatosan lebonyolítani valamennyit.

Cikkirók! Társadalmi, vagy még inkább politikai témákkal nem foglalkozhatunk, az ilyen írásokat a napilapok szívesen veszik.

Erdélyi. - 1. A közelmúltban már egyszer foglalkoztunk ezzel, most sem tudunk többet. 2. Talán! 3. Minden valószínűség szerint Kolozsvárt. 4. Nincs róla semmi hírlünk.

Julián D. Előreláthatóan csak részben lesz kollektív. Az eddigi gyakorlat szerint részletes beszámolót adunk, de különleges kitérést nem igérünk, mert személyi vonatkozásokat lehetőleg kerülünk, hacsak az nincs közérdekekkel átszőve.

Reformok! Pénzügyi, elvi, technikai, időbeli... akadályok állanak előtte, hogy többet ne említsünk.

Kiadótulajdonos: Gazd. Szaktanítók Országos Egyesülete. Előfizetési díj: Egy évre 8.— pengő. — Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Orsz. Egyesülete főpénztárának Kisujszállásra az 54.135. csekkszámán fizendők. Megjelenik augusztus hó kivételével minden hó 1-én.

Szerkesztőség: Kiskunfélegyháza.

— Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják. —

Vesszősi József könyvnyomda Kiskunfélegyháza
Nyomdáért felelős: Tóth Miklós üzemvezető 2954.